

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 16 ставови 2 и 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16 и 20/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/19, 153/19 и 180/19), Владата на Република Северна Македонија, на седницата одржана на 28 декември 2019 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА ЗАШТИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ОД ХИВ ИНФЕКЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ЗА 2020 ГОДИНА

I. Вовед

Почнувајќи од 2018 година Министерството за здравство во целост ја презеде одговорноста за финансирањето на активностите за превенција на ХИВ кај клучните популации.

Со цел да се постигне најмногу за вложените ресурси, потребни се фокусирани интервенции, координација и поврзување со другите сродни стратегии и области и вклучување на локалната власт во одговорот кон ХИВ. Намалувањето на стигмата и дискриминацијата и воопшто на нееднаквостите во пристапот до здравствените и социјалните услуги се основен предуслов за успешна реализација на целите на Програмата и одржување на ниско ниво на епидемијата на ХИВ во земјата.

II. Моментална состојба

Со Програмата за заштита на населението од ХИВ во 2019 година заклучно до средината на месец декември 2019 година, опфатени се 13.316 лица од клучни популации, извршени се преку 2.000 ХИВ тестирања, поделени се 274.000 кондоми, 386.000 сетови за превенција на ХИВ/СПИ преку инјектирање дроги и 63.000 информативни материјали наменети за превенција на ХИВ, СПИ и крвно преносливи болести кај клучни популации.

III. Приоритетни цели на програмата за 2020 година

Главна цел на програмата е:

Одржување ниска преваленца на ХИВ во Република Северна Македонија преку универзален пристап до превенција, третман, грижа и поддршка, базиран на почитување на човековите права и недискриминација.

Специфични цели на програмата за 2020 година се:

1. Да се одржи ниска преваленца на ХИВ кај клучни популации во Република Северна Македонија во 2020 година;
2. Да се зголеми бројот на лица од клучни популации кои го знаат својот ХИВ статус, со акцент на МСМ;
3. Секое лице кое живее со ХИВ да има пристап до квалитетен и сеопфатен третман за ХИВ и услуги за грижа и поддршка како дел од сеопфатен третман за ХИВ;
4. Одржување интегриран и одржлив информациски систем за мониторинг на активностите и на постигнатите резултатите поврзани со превенција, третман, грижа и поддршка за ХИВ.
5. Лабораториски анализи за избор на ефикасен антиретровирусен третман и контрола на ефикасност во лекувањето на ХИВ позитивни индивидуи

Успешноста на Програмата ќе се оценува преку основните индикатори на исход:

1. Број на новодијагностицирани случаи на ХИВ според стадиум на инфекција;
2. Број и процент на лица кои го знаат својот ХИВ статус;
3. Број и процент на лица кои се поставени на АРТ;
4. Број и процент на лица кај кои е постигната супресија на ХИВ.

IV. МЕРКИ, АКТИВНОСТИ И ПОКАЗАТЕЛИ НА УСПЕШНОСТ

Цел 1. Да се одржи ниска преваленца на ХИВ кај клучни популации во Република Северна Македонија во 2020 година.

Цел 2. Да се зголеми бројот на лица од клучни популации кои го знаат својот ХИВ статус со акцент на МСМ

Мерка 1: Зголемување на опфатот на МСМ со услуги за превенција на ХИВ и други СПИ

Активности:

1. Одржување, отворање нови и проширување на стационарните и теренските сервиси за МСМ;
2. Воведување нови и иновативни пристапи за зголемување на опфатот со ХИВ превенција за МСМ (социјални, нови и електронски медиуми, апликации и платформи за паметни телефони, ИТ алатки и сл.);
3. Изготвување протокол за постекспозициска профилакса применлив специфично за МСМ, како и ревидирање на постоечкиот протокол за постекспозициска профилакса кај здравствени работници;
4. Изготвување протокол за пропишување на предекспозициска профилакса и медицинско следење за корисниците на профилаксата, како и отпочнување пилот програма за предекспозициската профилакса како комплементарна мерка за превенција.

Показатели на успешност

1. Број на организации кои нудат услуги за превенција на ХИВ кај МСМ; Цел - опфатен дополнителен град
2. Број на МСМ опфатени со основен пакет за превенција на ХИВ; Цел - 5000 МСМ опфатени на годишно ниво
3. Отпочната пилот програма за предекспозициска профилакса кај МСМ и следење на влијанието; Цел - опфатени 300 лица

Извршители: ЈЗУ Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби; Министерство за здравство; здруженија

Мерка 2: Елиминирање на стигма, дискриминација и хомофобија кон МСМ**Активности:**

1. Организирање активности против хомофобијата и јавната стигма и дискриминацијата кон популацијата на МСМ;
2. Зајакнување на капацитетите на лицата кои работат во програмите за поддршка на МСМ;
3. Сензитивизација и обука на засегнати страни со цел креирање на поддржувачка средина за ефективна превенција на ХИВ и СПИ меѓу МСМ;

Показатели на успешност

1. Број на активности за намалување на стигма;
2. Број на работилници и обучени лица;

Извршители: Здруженија

Мерка 3: Одржување висок опфат и квалитет на програмите за намалување штети од употреба на дроги кај лицата кои инјектираат дроги (ЛИД)**Активности:**

1. Одржување на стационарните и теренските сервиси за намалување на штети од употреба и инјектирање дроги раководени од граѓански здруженија;
2. Психосоцијална поддршка на лица кои се на третман за зависност од дроги;
3. Проширување на сервисите и фреквенцијата на теренско ДСТ и воведување на интегрирани услуги за ДСТ во рамките на превентивните услуги кои се нудат од страна на граѓанските здруженија.

Показатели на успешност

Број на ЛИД опфатени со основен пакет за превенција на ХИВ; Цел - 4500 опфатени ЛИД на годишно ниво

Извршители: Здруженија

Мерка 4: Одржување на висок опфат и квалитет на програмите за превенција на ХИВ и СПИ кај СР**Активности**

1. Одржување на стационарните и теренските сервиси за превенција кај СР раководени од граѓанскиот сектор;
2. Развивање програма за работа со машки и трансродни сексуални работници;
3. Зајакнување на организациските и оперативни капацитети на постоечките програми за поддршка на сексуалните работници, со посебен фокус кон МСМ СР;
4. Проширување на сервисите за ДСТ и воведување на интегрирани услуги за ДСТ во рамките на превентивните услуги кои се нудат од страна на граѓанските здруженија.

Показатели на успешност

1. Број на СР опфатени со основен пакет за превенција на ХИВ; Цел -1850 опфатени СР на годишно ниво

Извршители: Здруженија

Мерка 5. Подобрување на достапноста на ХИВ тестирањето за лица припадници на клучните популации и на општата популација

Активности

1. Одржување на постоечките теренски сервиси за ХИВ тестирање за клучните популации засегнати од ХИВ, раководени од граѓанските здруженија;
2. Демедиализација на ХИВ тестирањето со брзите скрининг тестови;
3. Интегрирање на ХИВ тестирањето во постоечките стационарни сервиси за превенција на ХИВ и СРЗ раководени од здруженијата и засегнатите заедници;
4. Проширување и надградба на програмите за ХИВ тестирање со фокус на мажи кои имаат секс со мажи и машки сексуални работници кои се раководени од здруженијата и засегнатите заедници во соработка со јавно-здравствените институции;
5. Воведување на нови и иновативни пристапи за промоција и зголемување на опфат со ХИВ тестирање помеѓу клучните популации засегнати од ХИВ;
6. Подобрување на условите за ХИВ тестирање и советување за клучни популации и ранливи групи во рамки на здравствените установи, вклучително и во ТБ диспанзери, центри за лекување на зависности и затвори и институции од затворен карактер;
7. Проширување на соработката помеѓу јавно-здравствените установи и граѓанските здруженија за подобрување на достапноста и квалитетот на ДСТ;
8. Изработка на протокол и воведување на самотестирање за ХИВ;
9. Секој позитивен скрининг тест ќе биде потврден/отфрлен во референтните лаборатории при ИЈЗ или Клиниката за инфективни болести.

Показатели на успешност

1. Број на млади и лица од општа популација тестирани за ХИВ - Цел 1.200 годишно
2. Број на МСМ тестирани за ХИВ и други СПИ; Цел - 2.000 годишно
3. Број на ЛИД тестирани за ХИВ и други СПИ; Цел - 800 годишно
4. Број на СР тестирани за ХИВ и други СПИ, Цел 1.000 годишно
5. Изменета законска регулатива/донесено решение за вршење на ХИВ тестирање во овластени здруженија

Извршители: Здруженија, ЦЈЗ, ИЈЗ, Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби

Мерка 6. Подигање на свесноста и сензитивноста за ХИВ и правата на лицата од клучните популации меѓу општата јавност и клучните институциите

Активности

1. Обуки за сензитивизација на кадар во клучни институции (здравство, социјална заштита, правда, полиција, медиуми и др.) и изработка на водичи за работа со припадници на клучните популации
2. Едукативни сесии за превенција на ХИВ со фокус за намалување на стигма и дискриминација кон клучни популации и лица кои живеат со ХИВ
3. Спроведување на активности со фокус на намалување предрасудите и дискриминацијата, зголемување на стапката на ХИВ-тестирање и одбележување на Светскиот ден на СИДА

Показатели на успешност

1. Број на обучени и сензитивизирани здравствени работници во однос на проблематиката поврзана со ХИВ инфекцијата
2. Број на едукативни сесии за превенција и со фокус за намалување на стигма и дискриминација кон клучни популации и лица кои живеат со ХИВ
3. Број на фокусирани активности и кампања за подигнување на јавната свесност изразен во проценет број на индивидуи до кои допреле комуникациските пораки

Извршители: Министерство за здравство, ИЈЗ, Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, Здруженија, ЦЈЗ.

ЦЕЛ 3: Секое лице кое живее со ХИВ да има пристап до квалитетен и сеопфатен третман за ХИВ и услуги за грижа и поддршка како дел од сеопфатниот третман за ХИВ

Мерка 1. Воспоставување интегриран систем за обезбедување на терапијата, грижа и поддршка за лица кои живеат со ХИВ

Активности:

1. Утврдување и континуирано ажурирање на листа на неопходни антиретровирни лекови за прва, втора и трета линија на терапија, како и педијатриски антиретровирни лекови
2. Набавка и дистрибуција на АРВ лекови и редовно следење на нивните ефекти
3. Координиран пристап помеѓу УКИБФС, Министерството за здравство, Агенцијата за лекови и Фондот за здравствено осигурување во планирањето на процесите за обезбедување на терапијата, како и вклучување на заедницата на лица што живеат со ХИВ во следењето на процесите
4. Ревидирање на националното упатство за медицинско згрижување при ХИВ-инфекција, во согласност со медицината базирана на докази и упатствата на СЗО и на Европското клиничко здружение за СИДА
5. Обезбедување услови за планирано родителство на мажи и жени кои живеат со ХИВ

Мерка 2. Одржување добро здравје и висок степен на адхерентност кај пациентите со ХИВ на АРТ (>90%) преку континуирано нудење услуги за психосоцијална поддршка

Обезбедување сервиси кои овозможуваат долг и квалитетен живот за ЛЖХИВ и висока адхерентност до антиретровирната терапија, вклучувајќи и психосоцијална и врсничка поддршка и позитивна превенција (едукација и советување за сексуалното здравје; справување со стигмата и дискриминацијата и промоција на употребата на кондоми).

Показатели на успешност

1. Број и процент на лица кои се поставени на АРТ; Цел: најмалку 90% лица со дијагностицирана инфекција се поставени на АРТ
2. Процент на лица кои се задржани на терапија
3. Процент на лица кај кои е постигната супресија на вирусот; Цел: најмалку 90% од лицата што примаат АРТ
4. Ажуриран протокол за терапија
5. Број и процент на лица опфатени со услуги за психосоцијална и врсничка поддршка и позитивна превенција во рамките на ЈЗУ Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби и преку соработка со здруженија за поддршка на ЛЖХИВ. Цел: најмалку 90% од лицата со дијагностицирана ХИВ-инфекција

Извршители: ЈЗУ Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, здруженија.

Цел 4: Одржување на интегриран и одржлив информациски систем за мониторинг на активностите и на постигнатите резултатите поврзани со превенција, грижа и третман на ХИВ.

Мерка 1 Прибирање, раководење и употреба на стратешки информации за мониторинг на ХИВ епидемијата и програмите за превенција

Активности:

1. Унапредување и одржување на националниот електронски систем за прибирање информации поврзани со превенција на ХИВ кај клучни популации
2. Спроведување на редовни мониторинг посети во сите организации и институции за обезбедување на квалитет на активностите
3. Одржување на Националниот центар за мониторинг и евалуација на активностите за превенција на ХИВ во Република Северна Македонија
4. Континуирана едукација за надзор и пријавување во информацискиот систем за сите инволвирани организации и институции
5. Годишна проценка на број на лица што живеат со ХИВ користејќи релевантни алатки за моделирање (според Европскиот центар за превенција и контрола на болести, УНАИДС и сл.)
6. Подобрување на дисеминацијата на податоците, извештаите од надзорот и резултатите од истражувањата за ХИВ
7. Редовно ажурирање на анонимниот регистар за случаи на ХИВ помеѓу Клиниката за инфективни болести и Институтот за јавно здравје
8. Анализа на континуумот на услуги за здравствена грижа во врска со ХИВ во соработка со ЈЗУ Универзитетска клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби и Институт за јавно здравје

Показатели на успешност

1. Функционален електронски систем за прибирање на податоци
2. Број на одржани обуки за корисници
3. Број на теренски увиди
4. Редовни квартални, полугодишни и годишен извештај за реализација на програмските активности
5. Извештај за напредокот кон постигнување на целите „90-90-90“
6. Ажурирана база на податоци помеѓу ИЈЗ и Клиниката за инфективни болести

Извршители: Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија

Цел 5: Лабораториски анализи за избор на ефикасен антиретровирусен третман и контрола на ефикасност во лекувањето на ХИВ позитивни индивидуи

Мерка: Лабораториски анализи за избор на ефикасен антиретровирусен третман и контрола на ефикасност во лекувањето на ХИВ позитивни индивидуи

Активности: Следниве специфични тестови се предвидени да се работат на Институтот за имунобиологија и хумана генетика на Медицинскиот факултет во Скопје:

1. Испитување на вирусниот тропизам за CCR5 рецепторот пред започнување на терапија со антагонист на CCR5, или при неефикасност во користењето на овој лек;
2. Испитување на транспортерот на П-гликопротеин 1 (MDR1) заради соодветна проценка на очекуваното намалување на вирусното оптоварување кај пациентот;
3. Испитување на цигохром P450 изоензимот 2D6 (CYP2D6) за проценка на стапката на метаболирање и соодветно, ефикасноста на антиретровирусните лекови и индивидуализирано дозирање на овие лекови;
4. Испитување за ХЛА-Б*5701 се прави пред започнување на третман со Аbasavir (ABC) со цел да се избегнат ризични, живото-загрозувачки реакции на овој лек кај носители на специфичната ХЛА варијанта.

Во согласност со актуелните препораки за дијагностицирање и терапија на носителите на ХИВ вирусот, предвидуваме сите овие анализи да се прават кај секој новооткриен ХИВ позитивен случај во Северна Македонија, како и кај пациенти кои веќе започнале со терапија, а не се добива соодветен одговор од тековната терапија. Проектираната бројка на пациенти кои ќе бидат опафени со овие анализи за 2020 година е 100 (60 новооткриени и 40 кои се веќе на терапија, а потребна е проценка на ефикасноста).

Буџет на самофинансирачки активности на Министерство за здравство, додека дел од активностите и мерките ќе се реализираат во рамките на постоечките Буџети на јавните здравствени установи. Неизмирените обврски кон извршителите за 2019 година ќе бидат исплатени во тек на 2020 година.

VII. Извршители на Програма

Извршители на оваа програма се Министерство за здравство, Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија, Институт за имунобиологија и хумана генетика на Медицинскиот факултет во Скопје, Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, Центри за јавно здравје, Општи и специјални болници и здруженија избрани врз основа на јавен повик објавен од страна на Министерство за здравство.

VIII. Доставување на извештаи и рокови

Распределбата на средствата од оваа програма ќе ја врши Министерството за здравство кон извршителите на активностите, врз основа на доставени фактури изготвени според приложените формати за изготвување на фактури, барање за исплата на средства со уредно пополнети наративни извештаи за имплементација на активностите, преглед на трошоци, изјава за потврда на спроведените активности и точноста на доставените податоци во извештајот, барање за исплата на средства и фактура, докази за извршена набавка, договори и друга документација.

IX. Следење на реализација на Програмата (мониторинг и евалуација)

Следење на спроведувањето на оваа програма ја врши Министерство за здравство во соработка со Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија.

Министерството за здравство подготвува Годишен извештај за програмска и буџетска реализација на оваа програма најдоцна до јуни 2021 година.

Подготвениот Годишен извештај за програмска и буџетска реализација на програмата се објавува на веб страната на Министерството за здравство.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 1 јануари 2020 година.

Бр. 45-10114/1
28 декември 2019 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија,
Зоран Заев, с.р.